

POSTANOWIENIE SĄDU APELACYJNEGO W BIAŁYMSTOKU

z dnia 13 sierpnia 2008 r. Sygn. akt I A Cz 639/08

O potrzebie wyłączenia sędziego nie może decydować jedynie zasadność *in casu* zarzutu braku obiektywizmu z punktu widzenia konkretnego sędziego, ale ocena, czy dla postronnego obserwatora, a także z punktu widzenia strony, zachodzą wystarczające okoliczności, które mogą budzić wątpliwości co do bezstronności sędziego.

Przewodniczący : SSA Jadwiga Chojnowska
Sędziowie : SSO del. Krzysztof Chojnowski

SSA Magdalena Pankowiec (spr.)

Sąd Apelacyjny w Białymstoku Wydział I Cywilny po rozpoznaniu w dniu 13 sierpnia 2008 r. na posiedzeniu niejawnym sprawy z powództwa Józefa Ś. przeciwko Sławomirowi J. o wyłączenie sędziów Sądu Rejonowego w B.P. na skutek zażalenia pozwanego Sławomira J. na postanowienie Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 30 czerwca 2008 r., sygn. akt I Co 74/08 postanawia zmienić zaskarżone postanowienie i wyłączyć od rozpoznania sprawy sędziów Sądu Rejonowego w Bielsku Podlaskim. (...)

UZASADNIENIE

Pozwany Sławomir J. wniósł o wyłączenie od rozpoznania sprawy wszystkich sędziów Sądu Rejonowego w Bielsku Podlaskim. Wskazał w uzasadnieniu, że powód Józef Ś. był ławnikiem w Sądzie Rejonowym w Bielsku Podlaskim i z racji pełnionej funkcji utrzymywał kontakty z sędziami, co rodzi uzasadnione wątpliwości co do ich bezstronności. Dodał, że syn powoda Robert Ś. zatrudniony jest w Sądzie Rejonowym w Bielsku Podlaskim jako kurator sądowy, a jego teściem jest także sędzia Sądu Rejonowego w Bielsku Podlaskim.

Postanowieniem z dnia 30 czerwca 2008 r. Sąd Okręgowy w Białymstoku wyłączył od rozpoznania sprawy sędziów Sądu Rejonowego w Bielsku Podlaskim w osobach: Karola Jaszковского, Katarzynę Urszulę Wencką, Dariusza Wiśniewskiego, Grażynę Skowrońską-Maksimczuk, Tadeusza Radziwona i Joannę Panasiuk oraz w pozostałym zakresie oddalił wnioski pozwanego. W uzasadnieniu podał, że jedynie ci sędziowie złożyli oświadczenia, z których wynika, iż zachodzą okoliczności uzasadniające wyłączenie ich od rozpoznania niniejszej sprawy. Natomiast pozostali sędziowie i asesory zaprzeczyli istnieniu okoliczności uzasadniających ich wyłączenie, o których mowa w art. 49 k.p.c.

Zażalenie na to postanowienie wniósł pozwany, który domagał się jego zmiany poprzez wyłączenie wszystkich sędziów Sądu Rejonowego w Bielsku Podlaskim i przekazanie sprawy do rozpoznania przez inny Sąd Rejonowy. Zarzucił Sądowi I instancji dokonanie błędnej wykładni art. 49 k.p.c. przez uznanie, że przesłankami wyłączenia sędziego są jedynie okoliczności związane z kontaktami osobistymi, towarzyskimi lub gospodarczymi między sędzią a stronami, natomiast nie stanowią takich okoliczności kontakty urzędowe łączące sędziów z innymi osobami.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje: Zażalenie należało uwzględnić.

Pozwany, jako podstawę wniosku o wyłączenie sędziów i asesorów przywołał stosunki o charakterze służbowym, które łączą albo łączyły sędziów z powodem i członkami jego rodziny (synem i teściem syna, sędzią w stanie spoczynku). Wskazał także na kontekst społeczny: sprawa, która legła u źródeł niniejszego sporu, jest szeroko znana i omawiana w miejscowym środowisku.

Sędziowie i asesory Sądu Rejonowego w Bielsku Podlaskim, których wyłączenia domagał się pozwany Sławomir J., złożyli niejednolite oświadczenia. Ci, którzy wskazywali na brak podstaw do ich wyłączenia, powoływali się na nieistnienie wymienionej w art. 49 k.p.c. przesłanki, jaką jest między nimi a pozwanym tego rodzaju stosunek osobisty, który mógłby wywołać wątpliwości co do ich bezstronności, jakkolwiek niektórzy przyznali fakt utrzymywania kontaktów służbowych z powodem i jego synem.

Z oświadczeń złożonych przez sędziów, którzy wnioskowali o wyłączenie ich od rozpoznania sprawy, wynika natomiast, że w ich ocenie fakt utrzymywania ze stroną i zięciem strony kontaktów służbowych może być źródłem wątpliwości co do ich bezstronności. Jedna z sędziów wskazała na utrzymywanie kontaktów towarzyskich.

Oceny podstaw wyłączenia należy jednak dokonać mając na uwadze zmieniony od czasu składania oświadczeń przez sędziów stan prawny. Wyrokiem z dnia 24 czerwca 2008 r. (sygn. akt P 8/07, Dz. U. Nr 119, poz. 772) Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 49 k.p.c. w zakresie, w jakim ogranicza przesłankę wyłączenia sędziego jedynie do stosunku osobistego między nim a jedną ze stron lub jej przedstawicielem ustawowym, pomijając inne okoliczności, które mogłyby wywołać wątpliwości co do bezstronności sędziego, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP. Wskazał przy tym, że „gwarancje bezstronności sędziowskiej nie mogą być ograniczone jedynie do stworzenia możliwości wyłączenia sędziego ze względu na istnienie bezpośrednich relacji o charakterze osobistym, ale muszą być pojmowane szerzej - jako umożliwiające wyłączenie w wypadku okoliczności (zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych), które w sytuacji konkretnego sędziego mogą budzić uzasadnione wątpliwości, co do wydania orzeczenia opartego na w pełni zobiektywizowanych przesłankach”.

Prawo do sądu jest bowiem nieodłącznie związane z rozpatrzeniem sprawy przez niezależny, bezstronny i niezawisły sąd.

Trybunał Konstytucyjny, odwołując się do swego wcześniejszego orzecznictwa i poglądów doktryny, szczególnie silnie akcentował znaczenie społecznej oceny bezstronności sędziego i potrzebę szerokiej interpretacji przesłanek stanowiących podstawę wyłączenia. O potrzebie zastosowania tej instytucji nie może decydować jedynie zasadność *in casu* zarzutu braku obiektywizmu z punktu widzenia konkretnego sędziego, ale ocena, czy dla postronnego obserwatora, a także z punktu widzenia strony, zachodzą wystarczające okoliczności, które mogą budzić wątpliwości co do bezstronności sędziego.

Ocena przesłanek wyłączenia nie powinna być zatem całkowicie zobiektywizowana, lecz dokonywana z uwzględnieniem stanowiska strony. Sąd postanowi o wyłączeniu sędziego, jeśli stwierdzi, że tego rodzaju wątpliwości mogą pojawić się u strony, niezależnie od własnego przekonania o ich zasadności.

Pozwany w swoim wniosku wskazuje na obawę, że układ stosunków istniejących między powodem, jego synem i sędziami, mających nawet tylko służbowy charakter, może spowodować trudność w zachowaniu przez tych ostatnich bezstronnej postawy przy rozstrzygnięciu sporu. Takie przekonanie należy uznać za subiektywnie uzasadnione, co nakazuje uwzględnienie wniosku.

Mając to na uwadze, Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżone postanowienie, orzekając jak w punkcie I. jego sentencji (art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c.).